

РЕЗЮМЕ

А. А. Будник. Место проектной технологии обучения в профессиональной подготовке будущих филологов.

В статье рассмотрена проектная технология обучения, которая базируется на личностно ориентированном и деятельностном подходах к обучению языку, направлена на раскрытие творческого потенциала дискурсивной деятельности студентов филологических специальностей; обоснована целесообразность использования проекта-упражнений в учебном процессе в высших учреждениях филологического профиля.

Ключевые слова: проектные технологии, проект-упражнения, дискурсивные умения, национально-прецедентные тексты, будущие филологи.

SUMMARY

A. Budnik. A role of projects technology education is in professional preparation of future philologists.

In the article an author is consider the Project technology in basis of which is the personality and orientated approaches, active going near the studies of language, directed on opening of creative potential of discursive activity of students of philological specialties? Grounded expedience of the project and exercises in an educational process in higher establishments of philological type.

Key words: project technologies, projects-exercises, discourse abilities, national and precedent text, future philology.

УДК 378.937

Л. В.-В. Вейланде

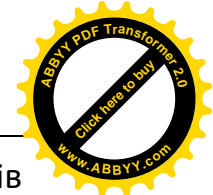
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова

ПРОБЛЕМА ПРОЕКТУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ОСВІТНЬОГО МАРШРУТУ

У статті розглянуто проблему проектування індивідуально-освітнього маршруту студента. Проаналізовано науково-методичні розробки індивідуальних маршрутів навчання. У проведеному дослідженні, спираючись на компоненти педагогічної діяльності, розроблено технологію проектування освітнього маршруту, етапи проектування, визначено змістову структуру технології проектування, розглянуто питання про вибір та можливості змін освітньої програми.

Ключові слова: вдосконалення підготовки фахівців, індивідуально-освітній маршрут, педагогічне проектування, проектування індивідуально-освітнього маршруту, компоненти педагогічної діяльності.

Постановка проблеми. Пошуки шляхів розв'язання проблем удосконалення підготовки фахівців ведуться як за напрямом оптимізації та інтенсифікації викладання навчальних дисциплін, так і за напрямом розробки гнучких систем навчання, які враховують індивідуальні пізнавальні особливості студентів, їх інтереси та схильності. На сучасному етапі можна говорити про такі стійкі тенденції гуманізації вищої освіти, як:

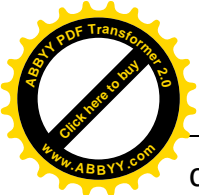

- інтеграція професійної та загальнокультурної підготовки фахівців в єдності з розвитком їх особистісних якостей та прагненням до саморозвитку;
- блочна побудова навчальних планів з великою кількістю елективних курсів, рейтингова система оцінки знань, широкий спектр можливостей для самостійного поглиблення професійної спеціалізації;
- упровадження у навчальний процес відкритих систем навчання, які дозволяють організувати навчання студентів за індивідуально-освітнім маршрутом.

Упровадження означених тенденцій у навчальний процес можливо через реалізацію концепції багаторівневої освіти. Саме в системі багаторівневої освіти перспективою для студента стає формування себе як вільної індивідуальності. Для того щоб у процесі освітньої підготовки за допомогою організації навчальної діяльності відбувалося самовизначення студента, необхідно його залучення до процесу засвоєння необхідних знань, до процесу ціннісного самовизначення, формування власної технології освіти за індивідуальним освітнім маршрутом. Реалізація означених цілей потребує свободи вибору власного освітнього маршруту, оволодіння навичками побудови програми власного розвитку та професійної підготовки.

Аналіз актуальних досліджень. Серед дослідників, які стоять біля витоків розробки ідеї індивідуального освітнього маршруту, можна назвати таких представників Петербурзької школи, як Т. Б. Алексеева, Л. М. Бережнова, С. В. Воробйова, Н. А. Лабунська, С. О. Пісарева, О. В. Піскунова, А. П. Тряпціна.

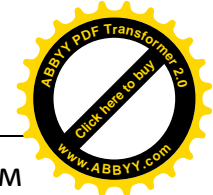
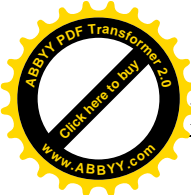
У сучасній вітчизняній науково-педагогічній літературі індивідуальний освітній маршрут розглядають: як педагогічну технологію (А. Алексюк, В. Беспалько, В. Лозова, О. Пехота), як елемент системи професійної підготовки фахівця (В. Бондар, С. Гончаренко, Р. Гуревич, Н. Ничкало, П. Підкасистий, С. Сисоєва), як один із критеріїв формування змісту навчання (О. Коваленко, В. Краєвський, С. Смирнова). Деякі аспекти проектування індивідуального освітнього маршруту, як елемента системи, що самоорганізується (до яких належить і професійна підготовка майбутніх учителів), досліджуються у працях В. Аршинова, В. Бранського, В. Віненка, О. Князевої, С. Кульневича. Проблеми управління якістю освіти, виховною

системою, науково-дослідною роботою та проектування освітнього маршруту майбутнього фахівця постають у працях О. Дахіна, І. Зязюна, Л. Карамушки, А. Семенової, Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО. Питання проектування освітніх систем, педагогічного проектування, спираючись на індивідуальний освітній маршрут як критерій якості освіти чи елемент системи, розглядаються у працях Н. Алексєєва, В. Дудченка, В. Лазарева, М. Поташник. Проте зміст процесу проектування індивідуально-освітнього маршруту студента недостатньо відображений у науковій літературі.

Мета статті. Основу реального впровадження індивідуально-освітнього маршруту становить побудова концептуальної основи, яка включає цілепокладання, діагностику, прогнозування, розробку та відстеження ходу та результату навчання студента за індивідуально-освітнім маршрутом. Метою дослідження було вивчення змісту процесу проектування індивідуально-освітнього маршруту студента, спираючись на компоненти педагогічної діяльності, у процесі якої відбувається проектування та реалізація індивідуально-освітнього маршруту майбутнього вчителя (мотиваційний, когнітивний, технологічний, рефлексивний компоненти).

Виклад основного матеріалу. Проектування індивідуально-освітнього маршруту завжди пов'язано з наявністю мотивів у студента до прояву себе як особистості, задоволення пізнавальних інтересів, розвитку своїх індивідуальних особливостей. Когнітивний компонент включає потребу студента у знаннях про систему та принципи проектування свого індивідуально-освітнього маршруту. Технологічний компонент містить певний зміст індивідуально-освітнього маршруту як засобу задоволення індивідуальних освітніх потреб студента. Рефлексивний компонент розглядається як самоаналіз мотивів, цілей, засобів досягнення мети та результатів, як аналіз студентом власної діяльності з точки зору усвідомлення адекватності обраних методів та засобів цілям, об'єкту та результатам навчання за індивідуально-освітнім маршрутом. При цьому рефлексія повинна супроводжувати кожен з вище перерахованих компонентів педагогічної діяльності. Позиція рефлексії у діяльності допомагає пізнанню педагогічного процесу, його аналізу, оцінці, порівнянню з цілями діяльності, що дозволяє перейти на новий рівень активної позиції суб'єкта проектувальної діяльності.

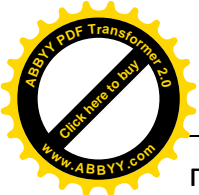

Перехід вищої освіти на навчання студентів за індивідуально-освітнім маршрутом визначає необхідність підготовки студентів до проєктувальної діяльності. На думку І. А. Зимньої, проєктивність освіти сьогодні – це освітня тенденція майбутнього, що спрямована на формування проєктовної культури студентів [3]. Навчальне проєктування сприяє розвитку інтегруючого, міждисциплінарного мислення [5]. Таким чином, практичне впровадження тенденцій розвитку системи освіти пов'язано з проблемою розробки відповідної технології проєктування та навчання за освітньо-індивідуальним маршрутом.

У зв'язку з цим ми розглядаємо педагогічне проєктування як певну галузь педагогічної діяльності, мету проєктування можна сформулювати як уявне передбачення результату педагогічного процесу. Проєктування індивідуально-освітнього маршруту спирається на відомі класичні педагогічні принципи цілісності, системності, природо-, соціо- та культуровідповідності. У сукупності всі ці принципи розглядаються як принципи проєктування освітньої програми [1]. провідним принципом проєктування індивідуально-освітнього маршруту як організаційно-керуючого знання виступає принцип виявлення та формування ціннісно-сміслового поля самоактуалізації студента в освітньому просторі. Як орієнтии виступають вимоги, які відіграють вирішальну роль у проєктуванні. Їх призначення – розкриття організаційно-педагогічних умов, що сприятиме досягненню студентами, які мають різні освітні потреби та можливості, установлених освітніх стандартів, що можливо лише у разі готовності студента до проєктування індивідуально-освітнього маршруту:

- спільне керування студента та викладача у процесі проєктування та реалізації освітніх програм;
- відповідність змісту освіти встановленому стандарту та процесу самореалізації особистості студента;
- відповідність ресурсного забезпечення меті освітньої програми;
- під час проєктування як основний комплексний проєктний засіб використовується модульний підхід, що забезпечує перетворення освітньої програми в індивідуально-освітній маршрут студента за допомогою розробки модульної проєктної конструкції освітньої програми.

Розглядаючи модульний підхід як основу проєктування індивідуально-освітнього маршруту студента та модульне навчання як

принцип проектування та навчання за цим маршрутом, необхідно відзначити позитивну роль модульного навчання, що пов'язана з усвідомленням перспективи навчання, творчим ставленням студента до власного навчання.

Під час проектування цілісної освітньої програми як індивідуально-освітнього маршруту виникає необхідність визначити достатню та необхідну кількість модулів, які будуть входити до структури. Так, на думку С. В. Воробйової, у проектну конструкцію моделі найпростішої моделі за структурою освітньої програми достатньо включення тільки одного спеціального модуля. У структуру цього індивідуально-освітнього маршруту входить базово-інваріативний модуль, що забезпечує реалізацію вимог державних освітніх стандартів до мінімуму змісту освіти та відображає місію ВНЗ, а також спеціальний модуль розширеного навчання (варіативний), що забезпечує реалізацію освітніх потреб студента, які виникаючих у процесі реалізації освітньої програми.

Після складання власного індивідуально-освітнього маршруту студент може прискорити або розтягнути процес навчання у межах спеціалізації залежно від складності, пізнавальних потреб або мотивації до навчання. Доцільно відзначити те, що під час проектування індивідуально-освітнього маршруту студент виступає як суб'єкт діяльності при консультативній ролі викладача, який здатен запропонувати мінімально необхідний комплект засобів навчання.

Зважаючи на наше розуміння підходу до проектування як процесу щодо організації умов для навчання студентів за індивідуально-освітнім маршрутом, найбільш привабливою є логіка проектування, що була запропонована Є. С. Заїр-Бек [2]. Ми зробили спробу співвіднести запропоновані автором етапи проектування з компонентами педагогічної діяльності, що у подальшій роботі дало нам змогу розробити технологію підготовки студентів до проектування індивідуально-освітнього маршруту (табл. 1).

Таблиця 1

Співвідношення етапів та компонентів педагогічної діяльності під час здійснення педагогічного проектування

Етапи проектування	Компонент педагогічної діяльності
1. Аналіз ситуації, знаходження суперечностей, визначення проблем для розв'язання	Мотиваційний, рефлексивний
2. Формулювання цілей, системи ціннісних установок для розробки проекту, висування гіпотези, визначення цілей проектування у конкретних критеріях, розробка та оцінка варіантів рішення, тобто формулювання концепції	Мотиваційний, когнітивний, рефлексивний
3. Розробка узагальнених моделей дій, тобто стратегічна програма керування реалізацією проекту	Когнітивний, технологічний
4. Конкретизування завдань, що необхідно вирішити, визначення та обґрунтування умов та засобів для досягнення цілей, розробка тактики дій та системи взаємодії для реалізації проекту	Когнітивний, технологічний, рефлексивний
5. Реалізація проекту, організація зворотного зв'язку, оцінка процесу реалізації, коректування	Технологічний, рефлексивний
6. Оцінки, аналіз та узагальнення результатів, визначення напрямку діяльності	Рефлексивний
7. Оформлення процесу та результатів проектування у документації проекту	Рефлексивний
8. Разом з розробкою та реалізацією проектів організується атестація та експертиза ходу та результатів проектування	Технологічний, рефлексивний

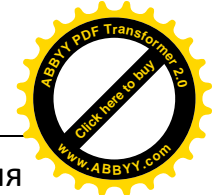
Необхідно відзначити, що в дійсності проектування не має жорсткої лінійності на етапах діяльності, усі етапи знаходяться в тісній взаємодії. Послідовність та взаємозв'язок етапів проектування у процесі створення індивідуально-освітнього маршруту можна простежити за допомогою схеми 1.

Етапи проектування індивідуально-освітнього маршруту

Під час проектування індивідуально-освітнього маршруту також необхідно виділити загальні та спеціальні оперативні завдання.

У формулюванні загального оперативного завдання проектування відображені інваріативні характеристики освітньої програми як організаційно-керуючого знання, що враховує «зовнішні», державно-суспільні вимоги: державний освітній стандарт; місію ВНЗ; його цінності, відображені у концептуальній меті освітнього закладу. При цьому здійснюється виділення групи інваріантів, що є значущими саме для певного освітнього закладу та включають: інваріант базисного навчального плану, інваріант змісту позааудиторної роботи студентів, інваріант організаційно-педагогічних умов реалізації освітньої програми, інваріант діагностичних методик, інваріантна система підтримки студента в освітньому процесі.

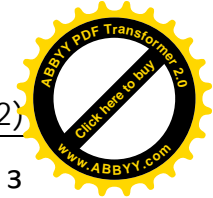

Рішенням загального оперативного завдання є проектування базово-інваріативного модуля, який використовується під час проектування всіх освітніх програм, незалежно від їх типу та виду. Проектування здійснюється через змістовне наповнення компонентів структури модуля, у яку входять визначені вище інваріанти.

Під час урахування внутрішніх умов проектування індивідуально-освітнього маршруту виникає необхідність у проектному вирішенні спеціальних оперативних завдань, у яких відображається потреба врахування одної або кількох індивідуальних особливостей студента та визначення напряму проектного задоволення означених потреб. Проектне вирішення спеціальних оперативних завдань відбувається шляхом проектування спеціальних модулів освітньої програми та безпосередньо пов'язано з одержанням результатів – індивідуального освітнього маршруту студента.

Спрямованість педагогічних проектів на майбутнє, на створення умов для становлення та розвитку особистості, досягнення студента, удосконалення освітнього процесу та системи визначає особливу значущість прогностичних умінь студента під час розробки та реалізації індивідуально-освітнього маршруту. Прогнозування пов'язано з усіма етапами проектування індивідуально-освітнього маршруту та спрямовано на цілепокладання, аналіз, оцінку та самооцінку запланованих дій та їх корекцію, відбір засобів та методів проектування, організацію процесу досягнення цілей. Серед етапів проектування індивідуально-освітнього маршруту, що визначають змістовну структуру технології проектування індивідуально-освітнього маршруту студента, можна виділити такі:

- вивчення викладачами концепції особистісно орієнтованого освітнього процесу, індивідуалізації та диференціації навчання;
- вивчення освітніх потреб студента;
- оцінка ресурсних можливостей ВНЗ;
- конкретизація державного освітнього стандарту, що реалізується у диференційованому освітньому процесі;
- формулювання цілей освітньої програми;
- формулювання завдань проектування;
- виділення банку оперативних завдань проектування для конкретних індивідуально-освітніх маршрутів студентів, конкретизація метикожного маршруту;

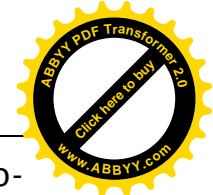
- виділення модулів, здатних адекватно вирішити кожне з оперативних завдань;
- змістове наповнення кожного з виділених модулів;
- проектування індивідуально-освітнього маршруту (підбір модулів);
- проектування змісту освіти, що відображено в модулях індивідуально-освітнього маршруту;
- проектування технологічного інструментарію кожного модуля, технологій, методів, методик навчання;
- визначення напрямів діагностичного супроводу кожного індивідуально-освітнього маршруту;
- проектування цілісної системи педагогічного супроводу студентів під час реалізації індивідуально-освітнього маршруту;
- визначення організаційно-педагогічних умов реалізації освітньої програми;
- розробка нормативної бази проектування та реалізації диференційованих освітніх програм.

Поряд з описом технології проектування індивідуально-освітнього маршруту важливим є також розгляд питання про вибір та можливості змін освітньої програми. Вибір індивідуально-освітнього маршруту можливий, на думку деяких авторів, за рахунок такої процедури:

- заява з визначенням бажаного маршруту;
- співбесіда зі студентами з метою визначення їх мотивації та рівня готовності навчання за обраним маршрутом;
- обговорення викладачами та психологами обґрунтованості вибору студентом певного маршруту;
- кінцеве визначення індивідуально-освітнього маршруту та затвердження його на засіданні кафедри [1, 4, 5].

Основою для вибору індивідуально-освітнього маршруту може бути:

- професійні та життєві плани студента;
- досягнення студентом рівня, необхідного для вдалого проходження за цим освітнім маршрутом;
- успіхи у навчанні, творчій та громадській діяльності;
- стан здоров'я та інші незалежні від навчання причини.

Зміни освітньої програми під час її реалізації як індивідуально-освітнього маршруту можуть відбуватися так:

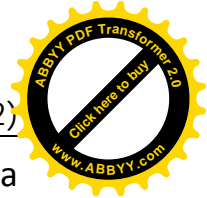
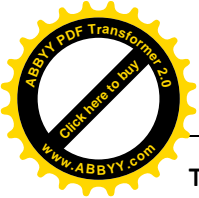
- зміни індивідуально-освітнього маршруту шляхом вибору іншої освітньої програми;
- зміни навчального плану або гармонізації програми професійної та додаткової освіти;
- зміни в системі підтримки студента;
- особистісна орієнтація змісту освіти;
- особистісна орієнтація технологічного інструментарію освітньої програми;
- зміни організаційно-педагогічних умов реалізації освітньої програми.

Проектні зміни індивідуально-освітнього маршруту реалізують функцію керування освітньою програмою до моменту завершення процесу оволодіння.

Таким чином, вибір індивідуально-освітнього маршруту студента здійснюється на першому курсі його навчання у ВНЗ, та у подальшому конкретизується та змінюється залежно від потреб й індивідуальних особливостей студента. Індивідуально-освітній маршрут може бути пристосований до можливостей студента, його розвитку під впливом навчання.

Реалізація технології проектування індивідуально-освітнього маршруту студента вимагає надання свободи вибору, оволодіння навичками складати програму власного розвитку, професійної підготовки в умовах постійних змін.

Висновки. Навчання студента за індивідуально-освітнім маршрутом – це один із можливих шляхів розв’язання проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутнього фахівця з урахуванням вимог сучасного виробництва, змін у суспільстві, системі вищої освіти та підготовки конкурентоспроможного фахівця. Під час навчання за індивідуально-освітнім маршрутом студент отримує можливості самореалізації, професійного самовизначення, при цьому знаходиться в активній позиції «творця» власного освітнього маршруту; увесь процес навчання орієнтований на задоволення освітніх потреб студента. Ефективність навчання студентів за індивідуально-освітнім маршрутом обґрунтовує необхідність створення

технології проектування індивідуально-освітнього маршруту, що орієнтована на підготовку студента до роботи у логіці освітньої програми як індивідуально-освітнього маршруту.

На основі взаємозв'язку компонентів педагогічної діяльності та етапів проектування ми розробили технологію проектування індивідуально-освітнього маршруту студента. Означена технологія у подальшій роботі буде розроблятися як умова підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Современная школа: опыт модернизации : [кн. для учителя] / О. В. Акулова, С. А. Писарева, Е. В. Пискунова, А. П. Тряпицына. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2005. – 290 с.
2. Воробьева С. В. Основы управления образовательными системами : учеб. пособ. / С. В. Воробьева. – М. : Академия, 2005. – 384 с.
3. Заир-Бек Е. Подготовка специалистов в области образования к участию и использованию международных программ оценки качества образования для всех: национальное видение / Е. Заир-Бек, А. Тряпицына ; под ред. Г. А. Бордовского. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2006. —295 с.
4. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования: Доклад на отделении философии образования и теории педагогики РАО 23 апреля 2002. Центр «Эйдос». [Электронный ресурс]/ И. А. Зимняя. – Режим доступа www.eidos.ru/news/compet/htm.
5. Чернилевский Д. В. Педагогика в аспекте Андрагогики/ Д. В.Чернилевский, О. К.Филатов // Высшее образование в России. – 2008. – № 4. - С. 175–176.

РЕЗЮМЕ

Л. В.-В. Вейланде. Проблема проектирования индивидуально-образовательного маршрута.

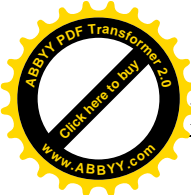
В статье рассмотрена проблема проектирования индивидуально-образовательного маршрута студента. Проанализированы научно-методические разработки индивидуальных маршрутов обучения. В проведенном исследовании, опираясь на компоненты педагогической деятельности, разработана технология проектирования образовательного маршрута, этапы проектирования, определена содержательная структура технологии проектирования, рассмотрены вопросы выбора и возможности изменения образовательной программы.

Ключевые слова: совершенствование подготовки специалиста, индивидуально-образовательный маршрут, педагогическое проектирование, проектирование индивидуально-образовательного маршрута, компоненты педагогической деятельности.

SUMMARY

L. Veylande. Planning of individual|first-aid| educational route.

The problem of planning of individual|first-aid| educational route of student is described in the article. An author analyses|assaid| scientific-methodical developments|elaboration| of individual|first-aid| routes of teaching|walk-through|. Technology|technicology| of planning of educational route, planning stages, is developed in

the conducted research/work-up/, the structure of planning technology/technicology/ is certain/definite/, the questions of choice and possibility/potentialitie/ of change/variating/ of the educational program are considered.

Key words: perfection/triming/ of preparation of specialist, individual/first-aid/ educational route, pedagogical planning, planning of individual/first-aid/ educational route, elements of pedagogical activity

УДК 334.012.23(075.8).

В. В. Кулішов

Криворізький економічний інститут ДВНЗ
«Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ОСВІТА В РЕАЛІЯХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ ТА ЇЇ ПЕРЕВАГИ В ІНТЕГРАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

У статті розглянуто та досліджено питання сучасного розвитку середньої та вищої освіти в реаліях загальноєвропейського освітнього простору, проаналізовано тривалість навчання в системі середньої школи, визначено деякі напрями реформування та розвитку вищої освіти, шляхи оптимізації використання економічних знань і необхідність вивчення економіки у системі неперервної освіти.

Ключові слова: *освіта, економіка, економічна наука, економічні дисципліни, безперервна освіта, реформування, вища освіта, Болонський процес, середня школа, спеціалізація.*

Постановка проблеми. Визначною подією в історії освітянської галузі України, стало прийняття 28 червня 1996 р. Конституції незалежної України, у статті 53 якої зазначено: «Кожен має право на освіту. Повна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної і вищої освіти в державних, комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання, надання державних стипендій та пільг учням і студентам» [7].

Відповідно до законодавства України про освіту включає відповідні закони, до яких слід віднести: Закон України «Про освіту» [5], Закон України «Про вищу освіту» [3], Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [4], Постанова «Про затвердження Положення про державний вищий навчальний заклад» [13].

Аналіз актуальних досліджень. Становлення та розвиток економічної науки висвітлюють вітчизняні автори: І. О. Бланк [1], М. В. Вачевський, В. М. Мадзігон, Н. М. Примаченко [2], І. А. Зязюн [6], В. В. Кулішов [9],